

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 27 mars 1925 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn jämte en i ämnet väckt motion.

(2:a avd.)

I den till riksdagen den 2 januari 1925 avlåtna statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående ordnande av skolundervisningen åt lots- och fyrpersonalens barn, som kunde varda riksdagen förelagd, i riksstaten under åttonde huvudtiteln, huvudavdelningen I. Folkundervisningen, underavdelningen: Folkskolor samt rubriken: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn, beräkna ett ordinarie förslagsanslag å 36,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 30 januari 1925 dagtecknad proposition, nr 37, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna följande grunder i fråga om undervisningen åt lots- och fyrpersonalens barn, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som för tillämpningen av sagda grunder må befinnas erforderliga:

1) Lots- och fyrpersonalens barn åtnjuta undervisning i de allmänna skolor, som tillhöra de skoldistrikt, inom vilka de äro bosatta. Där antalet barn eller andra förhållanden sådant påkalla, upprättar skoldistriktet särskild till vederbörande lots- eller fyrplats förlagd skola.

2) Där på grund av skolvägarnas längd eller beskaffenhet i övrigt barnen icke lämpligen kunna under skoltiden kvarbo i hemmet, utgår bidrag till inackordering eller till hållande av skolhushåll.

3) För sådan särskild skola, som, på sätt under punkt 1 sagts, upprättats på lots- och fyrplats, tillhandahåller staten lokaler med nödigt bränsle.

4) Till lärarens avlöning skall utgå bidrag enligt de bestämmelser, som för avlöning och statsbidrag till lärare vid folk- och småskolor äro eller

varda fastställda. Därjämte tillhandahåller staten vederbörande lärare bostad med bränsle eller ersättning därför enligt bestämmelserna i gällande boställsordning för lärarpersonalen vid folk- och småskolor.

5) Det under punkt 2 omförmälda inackorderingsbidrag eller bidrag för skolhushåll utgår efter ortens pris med lägst 20 och högst 40 kronor per barn och månad. Till nämnda belopp bidrager staten med $\frac{9}{10}$; återstoden gäldas av vederbörande skoldistrikt. För barn, som åtnjuter undervisning i folkskola eller fortsättningsskola, må statsbidrag till inackordering eller hållande av skolhushåll utgå, så länge det tillhör sådan skola. För barn, som undervisas i annan skola än ovan nämnts, må dylikt bidrag utgå från och med höstterminen det år, barnet fyller 7 år, till och med vårterminen det år, det fyller 13 år;

dels ock i riksstaten å åttonde huvudtiteln, huvudavdelningen I. Folkundervisningen, underavdelningen Folkskolor samt rubriken: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 36,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *C. M. Brännberg* m. fl. väckt motion, nr 273, däruti hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition, nr 37, att inackorderingsbidragit må utgå med 40 kronor pr månad under åtta månader årligen samt att kostnaderna för undervisningen av lots- och fyrpersonalens barn helt läggas på statsverket och att anslaget under ifrågavarande punkt höjes från nu 36,000 kronor med 6,780 kronor till 42,780 kronor.

I fråga om de av motionären till stöd för hans framställning anförda skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget innebär, att skolundervisningen åt lots- och fyrpersonalens barn i princip likställas med annan folkskolundervisning. Det skulle icke längre tillkomma staten att ordna förstnämnda undervisning utan detta skulle åligga vederbörande skoldistrikt, som dock härför skulle erhålla statsbidrag i större utsträckning än för undervisning åt övriga barn. Något extra bidrag från lotsverkets sida till kommunal skola, där ifrågavarande barn undervisas, skulle icke mera ifrågakomma. Särskild skola för sådana barn skulle av skoldistriktet upprättas å plats, där ett relativt stort antal barn, sju eller därutöver, vore bosatta eller eljest omständigheterna kunde anses påkalla särskild skolas inrättande. Dylik skola skulle lyda under de vanliga skolmyndigheterna. Kostnaden för sådan skola, i regel anordnad som mindre folkskola av första D-formen, skulle delas mellan staten och skoldistriktet, varvid staten skulle lämna, förutom bidrag enligt gällande bestämmelser till lärarens avlöning, skollokal

med nödigt bränsle samt enligt bestämmelserna i gällande boställsordning för lärarpersonalen vid folk- och småskolor bostad åt läraren jämte bränsle eller ersättning därför. Skoldistriktet skulle således betala vanligt bidrag till lärarlönen samt bekosta städning och eldning av skollokalen ävensom undervisningsmateriell. Om barn på grund av längden eller beskaffenheten i övrigt av vägen till skolan icke lämpligen kunde under skoltiden vistas i hemmet, skulle utgå särskilt inackorderingsbidrag eller bidrag för hållande av skolhushåll. Vederbörande folkskolinspektör skulle efter samråd med lotskaptenen inom distriktet bestämma, när sådant bidrag finge utgå. Bidrag skulle utgå med lägst 20 och högst 40 kronor för månad och till beloppet bestämmas likaledes av vederbörande folkolinspektör efter samråd med lotskaptenen inom distriktet.

Av det till inackordering utgående beloppet skulle staten betala $\frac{9}{10}$ och skoldistriktet $\frac{1}{10}$. För barn, som åtnjöte undervisning i folk- eller fortsättningskola, skulle statsbidraget utgå, så länge barnet tillhörde skolan. För barn, som undervisades i annan skola, skulle bidraget utgå från och med höstterminen det år, barnet fyllde 7 år, till och med vårterminen det år, det fyllde 13 år.

Den årliga kostnaden för ett genomförande av förslaget har beräknats till högst 48,420 kronor. Emellertid besparas det under ordinarie förslagsanslaget till lots- och fyrrinrättningen upptagna beloppet av 19,000 kronor till lotsverkets undervisningsanstalter, varigenom alltså nettoökningen kommer att utgöra 29,420 kronor. För erhållande av det belopp, varmed det särskilda anslaget till undervisning åt lots- och fyrrpersonalens barn bör i riksstaten uppföras, bör från förstnämnda belopp av 48,420 kronor dragas vad som åtgår i statsbidrag för lärarpersonal vid ifrågavarande skolor. Denna utgift, uppskattad till 10,710 kronor, skulle nämligen bestridas från anslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor. Det under nu ifrågavarande anslagstitel erforderliga beloppet skulle således uppgå till högst 37,710 kronor, vilket belopp avrundats till 36,000 kronor.

Utskottet har ansett sig böra i det stora hela tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Endast i ett avseende vill utskottet förorda en avvikelse, nämligen därutinnan att enligt utskottets mening det till inackordering utgående beloppet bör såsom hittills i sin helhet bestridas av statsverket. De säregna och speciella förhållanden, som äro i förevarande fall för handen, synas utskottet motivera en dylik anordning, men bör det tillika betonas, att ett bifall härtill icke får betraktas såsom prejudicerande på andra områden, där anspråk av enahanda art måhända kunna resas.

Om utskottet i nu angivna hänseende sålunda ansett sig böra tillmötesgå det av motionärerna väckta förslaget, har utskottet däremot icke kunnat tillstyrka det i motionen framförda yrkandet beträffande bestämmandet av inackorderingsbidragets storlek till 40 kronor per månad. Den av Kungl.

Maj:t föreslagna begränsningen av lägst 20 och högst 40 kronor för barn och månad synes utskottet lämpligt avvägd. Desslikes förutsätter utskottet, att vederbörande folkskolinspektör, som enligt förslaget skulle hava att efter samråd med lotskaptenen inom distriktet besluta i hithörande angelägenheter, med synnerlig omsorg och noggrannhet prövar det förhandenvarande behovet i de olika fallen. Vidare vill utskottet påpeka, att skoldistriktet bör tillhandahålla i förekommande fall erforderlig belysning.

Ett bifall till utskottets förslag om inackorderingsbidragets utgående helt av statsmedel föranleder en höjning av det utav Kungl. Maj:t ifrågasatta anslaget med i runt tal 3,000 kronor till 39,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och herr Brännbergs m. fl. ovanberörda motion, må

a) godkänna följande grunder i fråga om undervisningen åt lots- och fyrpersonalens barn, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som för tillämpningen av sagda grunder må finnas erforderliga:

1) Lots- och fyrpersonalens barn åtnjuta undervisning i de allmänna skolor, som tillhöra de skoldistrikt, inom vilka de äro bosatta. Där antalet barn eller andra förhållanden sådant påkalla, upprättar skoldistriktet särskild till vederbörande lots- eller fyrplats förlagd skola.

2) Där på grund av skolvägarnas längd eller beskaffenhet i övrigt barnen icke lämpligen kunna under skoltiden kvarbo i hemmet, utgår bidrag till inackordering eller till hållande av skolhushåll.

3) För sådan särskild skola, som, på sätt under punkt 1 sagts, upprättats på lots- eller fyrplats, tillhandahåller staten lokaler med nödigt bränsle.

4) Till lärarens avlöning skall utgå bidrag enligt de bestämmelser, som för avlöning och statsbidrag till lärare vid folk- och småskolor äro eller varda fastställda. Därjämte tillhandahåller staten vederbörande lärare bostad med bränsle eller ersättning därför enligt bestämmelserna i gällande boställsordning för lärarpersonalen vid folk- och småskolor.

5) Det under punkt 2 ömförmälda inackorderingsbidrag eller bidrag för skolhushåll utgår efter ortens pris med lägst 20 och högst 40 kronor per barn och månad och bestrides helt förmedelst statsmedel. För barn, som åtnjuta undervisning i folkskola eller fortsättningsskola, må statsbidrag till inackordering eller hållande av skolhushåll utgå, så länge det

tillhör sådan skola. För barn, som undervisas i annan skola än ovan nämnts, må dylikt bidrag utgå från och med höstterminen det år, barnet fyller 7 år, till och med vårterminen det år, det fyller 13 år;

b) i riksstaten å åttonde huvudtiteln, huvudavdelningen I. Folkundervisningen, underavdelningen Folkskolor samt rubriken: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 39,000 kronor.

Stockholm den 27 mars 1925.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 41.
